

Statsvetenskapliga institutionen

STVK04

Tilde Björklund

Handledare: Jakob Gustavsson

VT25

Kolonialismens institutionella arv och demokratins villkor

En jämförande fallstudie av Ghana och Elfenbenskusten ur ett
institutionellt och postkolonialt perspektiv

LUNDS
UNIVERSITET

Statsvetenskapliga institutionen

STVK04

Tilde Björklund

Handledare: Jakob Gustavsson

VT25

Abstract

This thesis examines how different colonial governance systems have shaped the institutional foundations of democracy in postcolonial states, focusing on the cases of Ghana and Côte d'Ivoire, former colonies of Britain and France, respectively. Through a qualitative comparative case study, the analysis explores how the British model of indirect rule and the French centralized, assimilationist system have influenced political institutions, elite structures, and the persistence of authoritarian tendencies.

The study draws on three theoretical frameworks: historical institutionalism, postcolonial theory, and an analytical model of democracy based on political competition, participation, and rights. Concepts such as path dependence, institutional inertia, and elite continuity are employed to assess how colonial institutions, both formal and informal, continue to shape political development today.

Findings indicate that while Ghana has established relatively stable democratic institutions, Côte d'Ivoire displays signs of ongoing autocratization and institutional fragility. By integrating historical legacies with contemporary political dynamics, the thesis contributes to a deeper understanding of the long-term consequences of colonialism. It highlights how divergent colonial strategies have led to differing democratic trajectories and emphasizes the need to contextualize democracy studies within the legacies of imperial rule.

Antal ord: 8573

Statsvetenskapliga institutionen

STVK04

Tilde Björklund

Handledare: Jakob Gustavsson

VT25

En jämförande fallstudie av Ghana och Elfenbenskusten ur ett institutionellt och postkolonialt perspektiv	1
1.0 Inledning	4
1.1 Bakgrund och historisk kontext	4
1.2 Syfte och frågeställning	5
2.0 Tidigare forskning	6
3.0 Teori	7
3.1 Institutionalism	8
3.2 Postkolonial teori	9
3.3 Demokrati och institutioner	12
4.0 Forskningsdesign och metod	15
4.1 Forskningsdesign: Jämförande fallstudie och avgränsningar	15
4.2 Teoretisk utgångspunkt och hypotes	17
4.3 Analys och operationalisering	18
4.4 Material och källor	18
5.0 Empiri och analys	19
5.1 Ghana	19
5.1.1 Bakgrund Ghana	19
5.1.2 Analys Ghana	20
5.2 Elfenbenskusten	24
5.2.1 Bakgrund Elfenbenskusten	24
5.2.2 Analys Elfenbenskusten	26
6.0 Diskussion	29
6.1 Politisk konkurrens	30
6.2 Politiskt deltagande	31
6.3 Rättigheter	31
6.4 Jämförande slutsatser	32
7.0 Slutsats	33
8.0 Referenser	34

1.0 Inledning

1.1 Bakgrund och historisk kontext

Frankrike och Storbritannien var under 1800- och 1900-talet två av de mest inflytelserika kolonialmakterna i Afrika. Trots att båda etablerade politisk och administrativ kontroll över stora delar av kontinenten, skilde sig deras koloniala styrelsesätt markant åt. Britterna tillämpade ett indirekt styre, där traditionella lokala ramverk och ledare integrerades i kolonialadministrationen (Nyarko, 2023:5-6). Frankrike utgick istället från en centraliserad och direkt styrelseskick, där kolonin styrdes av franska tjänstemän och exkluderade lokalbefolkningen. Den franska kolonialmodellen syftade till att införa det franska språket, kulturen och rättssystemet i sina kolonier (Mundt & Lawler:u.å).

De långsiktiga konsekvenserna av dessa koloniala strategier utgör ett viktigt men delvis outforskat område inom statsvetenskaplig forskning, särskilt vad gäller hur olika koloniala institutionella arv påverkat demokratiseringsprocesser i postkoloniala samhällen. Flera forskare har visat att kolonialt styre i många fall har hämmat uppbyggnaden av inkluderande och ansvarsutkrävande institutioner i afrikanska stater, och därmed påverkat den politiska utvecklingen långt efter självständigheten (Gocking, 2005:1).

Denna uppsats fokuserar på två västafrikanska stater, Ghana och Elfenbenskusten, som koloniserades av Storbritannien respektive Frankrike. Trots att båda länderna delar liknande geografiska och ekonomiska förutsättningar, samt uppnådde självständighet vid ungefär samma tid, har deras demokratiska utveckling varierat. Ghana har i högre grad lyckats etablera stabila demokratiska institutioner, medan Elfenbenskusten präglats av auktoritära bakslag och politisk instabilitet. Uppsatsen ämnar att göra en jämförande analys av Ghana, som var koloniserat av Storbritannien, och Elfenbenskusten, som var koloniserat av Frankrike. Ghana och Elfenbenskusten har flera likheter som gör dem jämförbara i studien. Delvis har de liknande kolonial historia, eftersom båda länderna var koloniserade under

samma period, och återfick sin självständighet tätt inpå varandra, Ghana 1957 och Elfenbenskusten 1960. Efter självständigheten har båda länderna genomgått perioder av auktoritärt styre, militärkupper och politisk instabilitet innan de rörde sig mot mer demokratiska system. Dessa likheter skapar relevans för en jämförande analys, där skillnader i koloniala styrelsesätt kan isoleras som en potentiell faktor i deras demokratiska utveckling (Gocking, 2005:13-14; Mundt & Lawler:u.å)

1.2 Syfte och frågeställning

Uppsatsen ämnar att besvara följande frågeställning:

Hur har olika koloniala styrelsesätt påverkat demokratins institutionella utveckling och förekomsten av auktoritära tendenser i Ghana och Elfenbenskusten?

Syftet med uppsatsen är att analysera hur olika koloniala styrelsesätt har påverkat demokratiska institutioner, politisk kultur och förekomsten av auktoritära tendenser i postkoloniala stater. Genom en jämförande fallstudie av Ghana och Elfenbenskusten undersöks i vilken grad kolonialismens institutionella arv fortsatt formar nutida politiska system. Hypotesen som prövas är att postkoloniala stater med ett brittiskt kolonialt arv uppvisar starkare demokratiska institutioner än stater med ett franskt.

Uppsatsen bidrar till forskningsfältet på flera sätt. För det första erbjuder den en kvalitativ och djupgående analys i kontrast till den dominerande kvantitativa litteraturen om kolonialism och demokrati. Vidare differentierar studien mellan två distinkta koloniala styrningsmodeller, snarare än att behandla kolonialism som en enhetlig faktor. På så vis belyser uppsatsen hur skillnader i styrelseskick under kolonialtiden gett upphov till divergerande institutionella spår i samtiden. Genom att kombinera postkolonial teori, institutionell analys och ett demokratiseringsperspektiv visar studien hur formella institutioner samverkar med historiska maktrelationer, kulturella normer och ekonomiska beroenden. Uppsatsen demonstrerar därmed hur historisk institutionalism kan integreras med

aktuell forskning om demokratisering och autokratisering, för att förstå både framsteg och tillbakagång i postkoloniala samhällen. Genom konkreta fallstudier av valintegritet, rättsväsendets oberoende, civilsamhällets roll och maktbalans bidrar studien med en modell för att analysera kolonialismens långsiktiga effekter. Den tillämpade mest lika-designen mellan två strukturellt jämförbara fall men med olika koloniala arv stärker studiens analytiska värde och ger underlag för framtida jämförande forskning inom området.

2.0 Tidigare forskning

Tidigare forskning om kolonialismens långsiktiga effekter på demokratiutveckling har till stor del dominerats av breda, kvantitativa analyser som behandlar kolonialt arv som en enhetlig variabel (t.ex. Acemoglu et al., 2001; Olsson, 2009). Denna studie tillför ett viktigt komplement genom att, med en kvalitativ jämförande fallstudie, analysera hur olika koloniala institutionella strukturer konkret har påverkat demokratins utformning i två specifika kontexter.

Ett centralt bidrag är att studien inte enbart fokuserar på demokratiseringsnivå enligt index, utan även belyser auktoritära tendenser som informella maktstrukturer, svagt ansvarstagande och bristande rättssäkerhet. Därmed ges en mer nyanserad förståelse av politisk utveckling i postkoloniala stater, där formellt demokratiska system kan präglas av icke-demokratiska praktiker (Levitsky & Way, 2010).

Vidare differentierar studien mellan olika typer av kolonialt styre, brittiskt respektive franskt, snarare än att behandla kolonialism som en homogen kategori. På så vis tydliggörs hur olika koloniala administrationsmodeller kan ge upphov till skilda institutionella förutsättningar för demokratisk utveckling (Lange, 2004; Lee & Schultz, 2012). Slutligen binder studien samman historisk institutionalism med aktuell demokratiforskning genom att visa hur koloniala maktstrukturer fortsätter att påverka samtida politiska institutioner, vilket ger insikt i både kontinuitet och förändring över tid.

3.0 Teori

För att kunna analysera hur koloniala styrelsesätt har fortsatt påverkan på demokratiseringsprocesser i postkoloniala stater kommer uppsatsen att utgå ifrån tre kompletterande perspektiv; institutionalism, postkolonial teori och en analysram för demokrati. Kombinerat möjliggör de en mer nyanserad förståelse av både kontinuitet och förändring.

Institutionalismen används som ett övergripande analysverktyg för att förstå varför de institutionella strukturer som etablerades under kolonialtiden ofta fått långvariga effekter. Genom begrepp såsom path dependence, institutionell tröghet och inlåsningseffekter förklaras varför vissa maktordningar bevaras trots formell självständighet och hur dessa kan påverka demokratins förutsättningar i nutid. Postkolonial teori bidrar till att synliggöra de institutionella arven genom att placera dem i en historisk och strukturell kontext. Teorin tydliggör hur de maktrelationer och exploaterande strukturer som präglade kolonialismen har skapat grunden för fortsatt dominans och neokoloniala beroende, vilket i sin tur påverkat dagens institutioner. Teorin ger insikt i varför vissa institutioner redan från början kom att präglas av exkludering och auktoritärt styre.

Slutligen används en analysram för demokratibegreppet, baserad på Diamond och Morlino (2004), för att bedöma graden av demokratisering i Ghana och Elfenbenskusten. Begreppet används inte som en teori om orsakerna till demokrati, utan istället som ett analytiskt ramverk för att undersöka i vilken utsträckning de två länderna uppfyller tre centrala kriterier för demokrati; politisk konkurrens, deltagande och rättigheter. Tillsammans möjliggör teorierna en mångsidig förståelse av hur historiska arv och samtida institutioner samspelar, vilket är av relevans för att kunna utvärdera kolonialismens effekter på dagens politiska system.

3.1 Institutionalism

Institutionalismen utgör ett användbart verktyg för att analysera varför vissa institutionella mönster består över tid, även efter att externa politiska och sociala omständigheter har förändrats. Genom att belysa hur dessa strukturer kan bli djupt rotade och fortsätta forma politiskt beteende långt efter självständigheten, erbjuder teorin en analytisk ram för att förstå kontinuiteten av auktoritära eller demokratiska mönster i postkoloniala samhällen.

Institutioner kan definieras som de formella system och informella normer som människor utvecklar för att organisera samhällslig interaktion. Genom att skapa incitament och styra beteende har institutioner en vägledande funktion som möjliggör samordning inom politik, ekonomi och sociala relationer. Formella institutioner omfattar lagar, regelverk och konstitutioner, medan informella institutioner består av normer, traditioner och sociala konventioner, vilka ofta utvecklas över tid och är djupt rotade i kulturella och sociala praktiker (North, 1990:3-4).

North (1990:7-8) introducerar begreppet path dependence, vilket beskriver hur etablerade institutionella ramverk tenderar att reproducera sig själva över tid. Detta sker genom att organisationer och aktörer anpassar sitt beteende efter de rådande institutionella strukturerna, vilket leder till ett beroendeförhållande. Om aktörer har satsat resurser, strategier och förväntningar på ett visst institutionellt system så uppstår hinder för förändring. Tidigare investeringar, maktpositioner och kortsiktiga egenintressen skapar hinder för reformer eftersom de aktörer som gynnas av de rådande systemet har både möjlighet och incitament att motverka institutionell förändring. Därmed kan institutioner bli självförstärkande och fortsätta existera trots att de motverkar långsiktig samhällsutveckling.

Vidare betonar North (1990:8) att institutionell förändring sällan sker abrupt eller förutsägbart. Formella regler kan förändras relativt snabbt genom politiska beslut eller juridiska reformer, medan informella institutioner, såsom normer och värderingar, präglas av en betydligt större tröghet. Dessa har ofta internaliserats över tid och är djupt förankrade i

kulturella och sociala strukturer, vilket gör dem mer motståndskraftiga mot förändring (1990:6). Osäkerhet, tidigare erfarenheter och etablerade ideologier fördröjer processen och bidrar till det North kallar för institutionell tröghet, vilket beskriver hur institutionella förändringar motverkas, även om lagar eller politiska beslut ändras, då normerna tenderar att bestå (1990:8).

Detta leder till vad North (1990:7) beskriver som inlåsningseffekter, där institutioner blir självförstärkande över tid. De fortsätter att reproducera sig själva, inte nödvändigtvis för att de är funktionella, utan för att de tjänar de aktörer som kontrollerar dem. I ett sådant sammanhang blir förändring beroende av att dessa aktörer förlorar resurser eller legitimitet, vilket sällan sker spontant. Aktörer har möjlighet att påverka och förändra institutioner i samhället. Dessa informella strukturer utgör ett slags historiskt arv som präglar individens tankar, agerande och handlingsutrymme i samtid och framtid. Eftersom de är djupt rotade i tidigare erfarenheter, sociala praktiker och kollektiva föreställningar, bidrar de till att samhällsförändring i regel sker successivt över tid snarare än genom plötsliga och omvälvande skiften (North, 1990:5-6).

Sammanfattningsvis förklarar institutionalismen hur institutioner påverkar och formar politiskt beteende. Detta är relevant i ljuset av att kolonialmakternas organisering i kolonierna syftade till resursutvinning och maktkonsolidering. Som en följd av detta utvecklades ofta institutioner som präglades av auktoritära strukturer, centraliserad makt, begränsad ansvarsskyldighet och en låg grad av politisk inkludering. Dessa strukturer befästes och blev djupt rotade i kolonierna, vilket gjorde det svårt att genomföra reformer vid självständigheten.

3.2 Postkolonial teori

Postkolonial teori används i denna studie som ett kompletterande och kontextualiserande ramverk till institutionalismen, med syftet att fördjupa förståelsen för hur koloniala

maktstrukturer påverkat och fortsatt präglar samhällsstrukturer, institutioner och politisk kultur i postkoloniala stater. Teorin fokuserar inte enbart på den formella avkoloniseringen, utan på de bestående effekterna av kolonialismens maktrelationer, ekonomiska beroenden och sociala hierarkier.

Postkolonialism hävdar att ett land inte anses postkolonialt enbart när de blivit officiellt självständiga från kolonialmakten, eftersom landet fortfarande kan präglas av koloniala strukturer, såsom ekonomiskt beroende, kulturellt inflytande eller sociala ojämlikheter från den tidigare kolonialmakten. Gamla maktstrukturer råder fortfarande, fast tar sig ofta uttryck på nya sätt, vilket belyser hur vissa länder rört sig bort från kolonialismens effekter medan andra fortfarande präglas av den. Postkolonial teori granskar hur nutida samhällen fortfarande präglas av historiska koloniala mönster, och påvisar hur ekonomisk makt, våld och motstånd integrerar på den internationella arenan (Edkins & Zehfuss, 2019:375-377).

Postkolonial teori är relevant för att förklara varför vissa institutioner utvecklades som auktoritära och exkluderande, och varför de tenderar att bevaras efter självständigheten. Mamdani (1996:16) beskriver hur kolonialmakterna i Afrika skapade dualistiska maktsystem, där städerna styrdes direkt av kolonialmakten medan landsbygden kontrollerades indirekt genom traditionella hövdingar. Dessa hövdingar saknade folklig legitimitet men fungerade som effektiva verktyg för kolonial kontroll och resursexploatering. Resultatet blev ett politiskt system med begränsad inkludering, svaga ansvarsmekanismer och centraliserad makt, strukturer som i många fall bevarades efter självständigheten.

Mamdani (1996:16-18) skiljer mellan två koloniala styrelseskick; direkt styre som präglade franskt kolonialstyre, och indirekt styre, vilket tillämpades i brittiska kolonier. Direkt styre byggde på införandet av europeiska lagar där enbart den lokalbefolkning som anammade den europeiska kulturen, språket och rättsordningen tilldelades medborgerliga rättigheter. Övriga lokala samhällsinstitutioner exkluderades. I kontrast skapade det indirekta styret en dual maktstruktur, där kolonialmakten etablerade kontroll genom samverkan med lokala

traditionella ledare och sedvanerätt. Detta system gav intryck av lokal autonomi, men förstärkte i praktiken kolonial dominans. Mamdani beskriver hur detta innebär en decentraliserad form av förtryck, där den formella makten låg hos kolonialmakten men utövades genom lokal samverkan. Oavsett skillnader i utövning, grundades båda systemen i auktoritära förtryck och exkludering, där makten antingen centraliserades eller delegerades, men var aldrig demokratiskt legitimerad.

Koloniala strukturer i Afrika utformades ofta för att maximera exploatering snarare än att bygga långsiktig samhällsutveckling. De europeiska kolonialmakterna hade i regel inget incitament att skapa inkluderande politiska institutioner, investera i utbildning eller bygga stabil infrastruktur. I stället etablerades auktoritära strukturer med absolut kontroll och låg lokal representation (Acemoglu et al., 2000:10). Efter att auktoritära institutioner etablerats överförde kolonialmakterna successivt visst ansvar till en begränsad elit inom lokalbefolkningen. Denna elitgrupp, ofta utbildad enligt kolonialmaktens värderingar, övertog senare den politiska makten efter självständigheten och fortsatte att upprätthålla de exploaterande institutionella strukturerna (Acemoglu et al., 2000:12). Detta påvisar hur den nya eliten utnyttjade arvet från de koloniala institutionerna för att befästa sin egen makt.

Övergången till självständighet i många afrikanska stater präglades alltså ofta av en tendens att bevara, snarare än att reformera de koloniala institutionerna. Denna institutionella kontinuitet förklaras av tre huvudsakliga mekanismer. För det första var det resurskrävande att bygga upp nya, mer inkluderande institutioner, vilket gjorde att de nya makthavarna valde att bevara de existerande strukturerna för att undvika omfattande omställningskostnader (Acemoglu et al., 2000:11). Dessutom hade den nya eliten ett eget intresse av att konsolidera sin makt genom att upprätthålla de exploaterande institutioner som tidigare gynnat kolonialmakten. Detta eftersom dessa institutioner möjliggjorde fortsatt kontroll och ackumulation av resurser för det nya styret. Slutligen fanns ett fortsatt stöd för de befintliga institutionerna bland ekonomiska och samhälleliga aktörer vars framgång var beroende av det rådande systemet. Eftersom de hade satsat resurser på exempelvis utbildning och näringsliv

inom ramen för den existerande institutionella strukturen, hade de ett intresse av att upprätthålla dess kontinuitet (Acemoglu et al., 2000:12).

Genom att kombinera postkolonial teori med institutionalism blir det möjligt att både förklara hur auktoritära institutioner uppstod under kolonialismen och varför de lever kvar.

Postkolonial teori belyser ojämlika maktförhållandenens ursprung, medan institutionalismen förklarar deras kontinuitet. Därför kan även formellt demokratiska stater fortsatt präglas av informella auktoritära strukturer, vilket symboliserar ett kolonialt arv som återskapas genom samtida normer, resurser och intressen.

3.3 Demokrati och institutioner

Uppsatsen ämnar att undersöka kolonialismens inverkan på demokratiseringsprocessen i Ghana och Elfenbenskusten och kommer därmed utgå ifrån ett analytiskt ramverk av demokrati. Detta ramverk utgår ifrån Diamond och Morlino's (2004) definition av demokrati, där tre centrala dimensioner betonas; politisk konkurrens, deltagande och rättigheter, vilket utgör grunden för hur demokratisk kvalitet förstås och bedöms i praktiken. Ramverket kommer fungera som en analytisk mall och användas för att undersöka i vilken utsträckning Ghana och Elfenbenskusten uppfyller dem.

I analysen utgör dessa tre dimensioner analyskategorier, och operationaliseras med hjälp av relevanta indikatorer såsom valprocesser, partisystemets öppenhet, civilsamhällets deltagande, rättsväsendets oberoende och skyddet av grundläggande fri- och rättigheter. Genom att tillämpa denna modell blir det möjligt att jämföra fallen utifrån en gemensam struktur och därmed synliggöra skillnader och likheter i deras demokratiska utveckling.

Politisk konkurrens

Politisk konkurrens innebär möjligheten att utmana makten genom fria och rättvisa val, där en fungerande opposition och reella alternativ för väljarna är avgörande för att möjliggöra ett genuint maktskifte (Diamond & Morlino, 2004:21). För att upprätthålla sådan konkurrens krävs en oberoende valkommission, jämlik tillgång till medier samt reglerad kampanjfinansiering. Dessutom är både vertikal och horisontell ansvarsskyldighet avgörande, vilket innebär att styret måste kunna hållas ansvarigt både gentemot medborgare genom regelbundna val, samt andra institutioner såsom rättsväsende och oberoende myndigheter. En stark rättsstat och effektiva institutioner med kapacitet att övervaka och begränsa styrets makt utgör ytterligare grundläggande förutsättningar för ett demokratiskt styrelseskick (Diamond & Morlino, 2004:24-25).

Deltagande

Deltagande avser medborgarnas möjlighet att aktivt delta i politiken, exempelvis genom allmän rösträtt eller engagemang i partier eller civilsamhälle (Diamond & Morlino, 2004:21). Möjligheten att påverka beslut är centrala för demokratins legitimitet och bygger på pålitliga institutioner. En demokrati kräver alla medborgares lika politiska rättigheter, vilket möjliggör deltagande genom att rösta, organisera sig och påverka beslutsfattare (Diamond & Morlino, 2004:22-23). Politiskt deltagande är nära förknippade med politisk jämlikhet. Allmän lika rösträtt är inte tillräckligt för att uppfylla det demokratiska deltagandet, eftersom ojämlikheter i inflytande och kapital kan begränsa vissa grupper faktiska deltagande. Därför är utbildning och en politisk kultur som främjar jämlikhet och respekt för olika åsikter avgörande för ett verkligt deltagande (2004:24).

Rättigheter

Rättigheter utgör den tredje grundpelaren för demokrati, vilket implicerar att medborgarna garanteras grundläggande civila och politiska rättigheter såsom yttrandefrihet, rösträtt och rättssäkerhet (Diamond & Morlino, 2004:21). För att säkerställa dessa krav krävs rättssäkra institutioner, med ett oberoende rättsväsende och en fungerande rättsstat där lagen tillämpas

likvärdigt för alla. Rättsstaten har en central roll i att säkerställa medborgarnas friheter och hålla makthavare ansvariga (Diamond & Morlino, 2004:23). Responsivitet, vilket innebär att staten tar hänsyn till folkopinionen, betraktas som en demokratisk rättighet, vilket undermineras då ledare manipulerar opinionen med syfte att stärka sin makt eller om yttre aktörer får oproportionerligt inflytande genom exempelvis ekonomiska medel (Diamond & Morlino, 2004:28)

Sammanfattningsvis används dessa tre kriterier; konkurrens, deltagande och rättigheter i uppsatsen för att analysera demokratins utveckling i Ghana och Elfenbenskusten. För att tydliggöra vilka indikationer som används i analysen sammanfattas demokratins tre kärndimensioner enligt Diamond och Morlino i tabellen nedan.

Kriterium	Innehåll / Nyckelbegrepp
Politisk konkurrens	- Fria och rättvisa val - Flera partier och opposition - Vertikal och horisontell ansvarsskyldighet
Deltagande	- Allmän och lika rösträtt - Medborgerligt engagemang (val, civilsamhälle, protester) - Politisk jämlikhet och inkludering
Rättigheter	- Yttrande- och organisationsfrihet - Rättsäkerhet och rule of law - Respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer

Tabell: Demokratiska kriterier enligt Diamond och Morlino (2004)

Demokratiska institutioner

Vilka institutionella strukturer som etableras påverkas av tidigare institutionella system, historiskt arv samt de involverade aktörernas intressen och maktrelationer. Genom att definiera villkoren för de formella och informella ramar som styr politiskt handlande har institutionerna en direkt inverkan på hur det politiska systemet fungerar (Ekman et al., 2023:172). Institutioner avser de formella strukturer och regler som organiserar hur den politiska makten fördelas, bedrivs och kontrolleras i ett demokratiskt system. Dessa institutioner återfinns i ett lands konstitutionella ordning och omfattar offentliga organ som parlament, verkställande myndigheter och rättsväsende. Konstitutionen är ofta nedtecknad i form av grundlagar, och bör garantera centrala aspekter av det politiska systemet såsom politisk ansvarsutkrävande, deltagande och civila rättigheter. Dessa är av särskild relevans eftersom deras utformning och funktion påverkar både möjligheten till maktdelning och graden av politisk ansvarighet. Dessutom avser institutioner informella normer och praxis, vilka inverkar på aktörers agerande (Ekman et al., 2023:173)

Parlamentet är en central demokratisk institution, vars funktion är att representera folket, lagstifta och utöva kontroll över den verkställande makten. Genom valda representanter får medborgarna indirekt inflytande över regeringen, som i sin tur kan avsättas genom formella mekanismer som misstroendeförklaringar. Även valsystemet är avgörande för demokratiseringens kvalitet. Fria och rättvisa val möjliggör politisk representation och ansvarsskyldighet, och stärker medborgerliga rättigheter. Valsystemets utformning påverkar i vilken grad valresultat uppfattas som legitima och vilka grupper som ges möjlighet till inflytande (Ekman et al., 2023:174).

4.0 Forskningsdesign och metod

4.1 Forskningsdesign: Jämförande fallstudie och avgränsningar

Uppsatsen bygger på en kvalitativ jämförande fallstudie med syfte att undersöka demokratiseringsprocessen och förekomsten av auktoritära tendenser i Ghana och Elfenbenskusten, två länder som tidigare varit koloniserat av Storbritannien respektive Frankrike. Metoden är relevant eftersom jämförande fallstudier tillämpas med syfte att analysera historisk utveckling med fokus på de kausala förloppet (Esaïasson et al, 2024:292), och studien ämnar att utforska hur den koloniala historien har påverkat demokratiseringsprocessen i Ghana och Elfenbenskusten efter självständighet. Genom att jämföra de två länderna möjliggörs en systematisk analys av likheter och skillnader i den politiska utvecklingen, samt en identifiering av eventuella auktoritära tendenser. Denna ansats bidrar därmed till en fördjupad förståelse av kolonialismens långsiktiga konsekvenser för demokratisering i postkoloniala samhällen.

Undersökningen utgår från ett hypotetiskt kausalt samband där kolonialmakten utgör den oberoende variabeln och demokratisk utveckling den beroende, vilket placerar studien inom ramen för en jämförande fallstudie (Esaïasson et al, 2024:293). Det övergripande syftet är att analysera om och på vilket sätt kolonial bakgrund har haft långvariga effekter på politiska institutioner i postkoloniala samhällen. Studien tillämpar en mest lika-design, där två fall väljs som liknar varandra i alla väsentliga avseenden, förutom i fråga om kolonialmakt (Esaïasson et al, 2024:297). Genom ett strategiskt urval av Ghana och Elfenbenskusten, tidigare brittisk respektive fransk koloni, prövas teorin om kolonialmakternas institutionella arv. Fokus ligger på hur olika koloniala styrelseskick har påverkat demokratiseringsprocesser, politisk kultur och auktoritära drag. Den teoretiska utgångspunkten är att olikheterna i de koloniala styrelseskickerna har skapat skilda förutsättningar för demokratisk utveckling. Urvalet motiveras av att båda länderna delar en liknande historisk kontext som västafrikanska kolonier, med snarlika geografiska och ekonomiska förutsättningar. Den centrala skillnaden

ligger i deras koloniala erfarenheter, där Ghana var under brittiskt styre och Elfenbenskusten under franska. Genom att hålla övriga kontextuella faktorer så konstanta som möjligt, kan eventuella skillnader i utfallet, det vill säga graden av demokratisk utveckling, rimligen härledas till variationer i den oberoende variabeln (Esaiasson et al, 2024:297), alltså vilken kolonialmakt landet tillhörde. Detta tillvägagångssätt gör det möjligt att identifiera kausala samband mellan kolonialstyre, kolonialt arv och demokratiseringsprocessen.

Tidsramen för studien sträcker sig från respektive lands självständighet; 1957 för Ghana och 1960 för Elfenbenskusten fram till 2025. Studien fokuserar på politiska institutioner, deras formella uppbyggnad och praktiska funktion. Ekonomiska, etniska eller kulturella faktorer berörs endast när de direkt påverkar institutionell utformning eller demokratisk praktik. Det är även av relevans att belysa att kolonialt arv inte kan isoleras som enda förklaringsfaktor till demokratiseringsprocessen, vilket belyser en begränsning med studien. Ekonomiska, etniska och geopolitiska skillnader har spelat också en relevant roll.

4.2 Teoretisk utgångspunkt och hypotes

Studien vägleds av tre centrala teoretiska perspektiv; institutionalism, postkolonial teori och en analysram av demokrati för att mäta demokrati. Institutionalismen används för att förstå hur historiskt etablerade institutioner tenderar att bestå över tid och fortsätta påverka politiskt beteende även efter självständighet. Postkolonial teori kompletterar detta genom att synliggöra de maktstrukturer och normer som formades under kolonialismen, och hur dessa fortsatt präglar samhällsorganisation, eliter och institutionella mönster i postkoloniala stater. Slutligen används ett demokratibegrepp, baserat på Diamond och Morlino (2004), som en analytisk modell för att systematiskt bedöma graden av demokratisering utifrån tre dimensioner: politisk konkurrens, deltagande och rättigheter. Tillsammans möjliggör dessa perspektiv en fördjupad förståelse av hur kolonialt arv samverkar med samtida institutioner och påverkar demokratisk utveckling.

Studien utgår ifrån den teoretiska idén om att olika koloniala styrelseskick, det brittiska respektive det franska, har lett till olika förutsättningar för demokratisk utveckling i postkoloniala stater. Den teoretiska utgångspunkten grundar sig i tidigare forskning och hypoteser om att brittiskt kolonialstyre, genom sitt mer indirekta och institutionellt förankrade styre, i högre grad har främjat förutsättningar för demokratisk utveckling. Fransk kolonialstyre, med sin centraliserade och assimilerande förvaltningsmodell, antas däremot ha lämnat ett arv som i större utsträckning präglas av auktoritära strukturer och svagare lokalt politiskt deltagande (Lange, 2004; Lee & Schultz, 2012). Därmed blir hypotesen som ska prövas: Postkoloniala stater med brittiskt kolonialstyre uppvisar idag starkare demokratiska institutioner än stater med franskt kolonialstyre.

4.3 Analys och operationalisering

Analysen har en deduktiv karaktär och vägleds av det teoretiska ramverket. Genom en kvalitativ analys undersöks varje fall med utgångspunkt enligt Diamond och Morlins (2004:21) tre kriterier för demokrati; politisk konkurrens, deltagande och rättigheter. Både inomfallsanalys och jämförande analys tillämpas, vilket möjliggör en systematisk bedömning av likheter och skillnader. Tolkningen sker i relation till teorier om institutionell tröghet, postkolonial kontinuitet och demokratisk kvalitet.

Politisk konkurrens, deltagande och rättigheter utgör analyskategorier och operationaliseras enligt följande. Konkurrens mäts genom förekomsten av rättssäkra val och partipolitisk mångfald. Deltagande mäts genom nivå av valdeltagande och grad av civilsamhällets organisering. Rättigheter mäts genom pressfrihet och rättsväsendets oberoende.

4.4 Material och källor

Det empiriska underlaget för uppsatsen består av både kvantitativa och kvalitativa källor. För bedömning av demokratisk kvalitet används etablerade index såsom Freedom House, V-Dem och The Economist Democracy Index. Dessa kompletteras med akademisk litteratur om kolonialhistoria, institutionell teori och respektive lands politiska historia och utveckling. Indexvärden analyseras sedan med hänsyn till respektive lands historiska och institutionella bakgrund.

Studiens validitet stärks genom att teorier, begrepp och indikatorer är tydligt definierade och kopplade till analysen. Reliabiliteten säkerställs genom att genomgående hänvisa till använda källor och användningen av offentligt tillgängliga mätverktyg.

5.0 Empiri och analys

5.1 Ghana

5.1.1 Bakgrund Ghana

Ghana blev formellt en brittisk koloni år 1901, och året därpå protektorat, vilket innebar brittisk kontroll över utrikespolitiken medan lokal suveränitet begränsades. Under 1900-talet blev Ghana en globalt dominerande kakaoproducent, vilket knöt kolonin till den internationella marknaden och skapade ett ekonomiskt beroende av export (Gocking, 2005:11-12). Det brittiska kolonialstyret präglades av ett indirekt styrelseskick, där traditionella lokala ledare och hövdingar tilläts behålla viss makt och administrativt ansvar, men underordnades brittisk kontroll (Nyarko, 2023:5-6). Ett dualistiskt rättssystem etablerades i Ghana där de koloniala domstolarna ämnade att förena lokala normer med de brittiska rättsprinciperna. Däremot fick brittisk rätt ofta företräde, särskilt när sedvanan bedömdes vara ociviliserad (Mamdani, 1996:115).

En viss lokal decentralisering infördes i form av kommunalråd i större städer, som bestod till hälften av medlemmar utsedda av kolonialmakten och till hälften av lokalt valda representanter. Dessa råd ansvarade för offentliga arbeten och rättsliga uppgifter och lade därmed grunden för en tidig offentlig förvaltning (Nyarko, 2023:11-12). Ett annat centralt medel för brittisk kontroll var utbildningssystemet, vars förvaltning överläts till kristna kyrkor, med syftet att sprida västerländska värderingar. Detta ledde till framväxten av en västerländskt utbildad elit i städerna, vilka uteslöts från politiskt inflytande (Nyarko, 2023:11-12, 15). Samtidigt upprätthöll kolonialmakten nära samarbete med traditionella hövdingar på landsbygden. Dessa tillskrevs viss administrativ makt, men deras främsta uppgift var att verkställa brittiska direktiv. Denna struktur skapade både sociala och geografiska klyftor, framförallt mellan stad och landsbygden, samt mellan olika grupper vars politiska inflytande berodde på deras relation till kolonialmakten (Berry, 1995:1,20-21).

Efter andra världskriget intensifierades nationalistiska rörelser i Ghana som drev krav på självständighet och ökat politiskt deltagande. Rörelser som United Gold Coast Convention (UGCC), grundades av den utbildade eliten 1947 med krav om ökad politiskt inflytande och mål att uppnå självstyre. Rörelsen kritiserade hövdingarnas roll i parlamentet, då dessa uppfattades som företrädare för koloniala intressen som misslyckades hantera problem som oroligheter, inflation och arbetslöshet (Berry, 1995:26-27). I valet 1951 vann Kwame Nkrumah och hans parti, vilket ledde till att en helt afrikansk regering tillträdde. Detta markerar den avgörande övergången till frihet och 1957 uppnådde landet självständighet och blev en republik under Kwame Nkrumas ledarskap år 1960 (Boateng & Davies, 2025).

5.1.2 Analys Ghana

Utifrån ovanstående bakgrund ämnar följande analys att undersöka hur det koloniala arvet påverkar Ghanas demokratiseringsprocess utifrån politisk konkurrens, deltagande och rättigheter. Analysen görs med stöd av institutionalism och postkolonial teori.

Politisk konkurrens

Politisk konkurrens utgör det första kriteriet för demokrati inom ramen för analys, och syftar till möjligheten för maktskifte genom fria och rättvisa val, såväl som oppositionens faktiska möjlighet att utmana sittande styre (Diamond & Morlino, 2004:21). Sedan återinförandet av flerpartival 1992 har Ghana genomfört fredliga maktskiften mellan de två dominerande partierna NPP och NDC. Ett tydligt exemplifierande av demokratisk konkurrens är valet 2008, där oppositionens kandidat Mills vann över sittande regering i en andra omgång. Maktskiftet skedde fredligt och utan motstånd, vilket betraktas som ett bevis på institutionell konsolidering. Även valet 2016, då oppositionens Akufo-Addo vann med klar marginal och Mahama erkände sig besegrad, stärker bilden av en fungerande konkurrens. Samtidigt ifrågasattes valresultaten vid flera tillfällen, bland annat 2012 och 2020, vilket visar på fortsatt misstro mellan partier och rättsväsende. Trots detta accepterades domstolarnas beslut, vilket bidrar till institutionell legitimitet (Davies & Fage, 2025).

Ghanas relativa framgång i att genomföra maktskiften bygger delvis på institutioner som etablerades redan under kolonialtiden. Det brittiska indirekta styret medförde visst lokalt självstyre genom kommunala råd och administrativ decentralisering (Nyarko, 2023). Även om detta främst syftade till att effektivisera kolonial kontroll, låg det grunden till viss offentlig förvaltning och institutionell kontinuitet, vilket symboliserar en form av path dependence (North, 1990). Samtidigt var denna struktur djupt elitistisk. Traditionella hövdingar fick formell makt men saknade folklig legitimitet (Berry, 1995:20-21). De uppfattades snarare som verktyg för kolonial makt, vilket enligt Mamdani (1996) skapade ett system där auktoritet utövades utan ansvarsskyldighet. Denna elitstruktur levde kvar efter självständigheten, vilket begränsade folklig kontroll över makten.

Trots regelbundna val har politisk makt ofta koncentrerats till presidentämbetet, vilket försvårar horisontell ansvarsskyldighet. Exempelvis pekade korruptionsskandalen inom rättsväsendet 2015, där över 180 jurister filmades när mottog mutor, på svaga kontrollmekanismer. Även tillsättandet och avgången av den särskilda korruptionsåklagaren

2018-2020 visar på bristande oberoende från exekutiv makt (Davies & Fage, 2025). Dessa exempel belyser att konkurrens på ytan inte nödvändigtvis innebär en djupgående demokratisering. Det informella beroendet av presidentmakt och partiloyalitet tyder på att koloniala maktmönster, där institutioner var utformade för kontroll snarare än deltagande, vilket fortsatt påverkar det politiska systemet.

Sammanfattningsvis uppvisar Ghana en stabil formell konkurrens med fredliga maktskiften och ett fungerande valsysteem. Samtidigt kvarstår informella auktoritära mönster som bygger på historiska elitrelationer, svag ansvarsskyldighet och maktkoncentration. Det koloniala arvet, särskilt genom den brittiska modellen för indirekt styre, skapade institutioner med begränsad folklig förankring, vilket än idag påverkar den demokratiska kvaliteten i landet.

Politiskt deltagande

Politiskt deltagande utgör det andra kriteriet för demokrati, vilket kräver faktiskt deltagande i politiska processer, civilsamhällets roll och inkludering av olika samhällsgrupper (Diamond & Morlino, 2004:22-23).

Redan 1998 introducerades ett lagförslag i Ghana med målet att öka kvinnors politiska representation. Detta eftersom de politiska deltagandet fortfarande är ojämnt fördelat, där kvinnor och marginaliserade grupper har ytterst begränsad representation i parlamentet och inom politiska beslutsprocesser. Lagens framgång beror dock på hur effektivt den tillämpas i praktiken. Tidigare erfarenheter visar att politiska partier ofta har hittat sätt att undgå kvoter, exempelvis genom att nominera kvinnliga kandidater i valkretsar där chanserna att vinna är små, eller genom att utforma kandidatlistor som gynnar manliga kandidater (Boakye, u.å). Freedom House har utvecklat ett index som utvärderar länders demokratiska val och politiska mångfald, såväl som medborgarnas politiska engagemang och samhällets politiska värderingar och normer. På denna skalan rankas Ghana enbart som ett delvis fritt land med ett bristande demokratiskt system (The Economist, 2025), vilket kan hänvisas till ovanstående begränsningar i representation.

Vidare skapade den brittiska kolonialmakten redan under sitt styre en klyfta mellan stad och landsbygd. I urbana områden utvecklades ett utbildat civilsamhälle som saknade både insyn och inflytande i politiska beslutsprocesser, medan landsbygden kontrollerades genom traditionella hövdingar. Detta formade en elit som tidigt organiserade sig politiskt, men utan bred folklig förankring. Hövdingarnas lojalitet låg hos kolonialmakten snarare än folket, vilket minskade den politiska inkluderingen och skapade en demokratisk grundstruktur där deltagande begränsades till vissa grupper. Denna struktur levde kvar efter självständigheten och bidrog till att folkligt deltagande under lång tid förblev selektivt och styrt av elitintressen (Berry, 1995:1,20-21). Slutligen visar Ghana på ökade tecken på ett starkare civilsamhälle, vilket tydliggörs genom journalisten som avslöjade korruption inom rättsväsendet 2015 (Davies & Fage, 2025).

Ghanas politiska deltagande har ökat sedan självständighet genom exempelvis ett växande civilsamhälle. Samtidigt är deltagandet fortfarande begränsat av strukturer som har historiska rötter i det brittiska koloniala systemet. Den koloniala elitens dominans, särskilt i städerna, skapade ett begränsat utrymme för folklig inkludering som än i dag påverkar vem som deltar och hur, vilket resulterar i en svag representation av marginaliserade grupper trots formella demokratiska strukturer.

Rättigheter

Det tredje demokratikriteriet inom analys ramen är respekten för grundläggande rättigheter, såsom yttrandefrihet, rättssäkerhet och rättsväsendets oberoende (Diamond & Morlino, 2004:21).

Med återhänvisning till korruptionsskandalen 2015, där en stor mängd tjänstemän inom rättssystemet ertappades med att begära mutor och ekonomiska förmåner i rättsprocessen (Davies & Fage, 2025), demonstrerar det hur det politiska klimatet fortfarande präglas av problematik och utmaningar gällande demokratiska institutioner. Dessutom så utformade

britternas koloniala rättssystem för att skydda kolonialmaktens intressen, inte för att garantera alla medborgares rättigheter. Rättsordningen hade varierande implementering, särskilt på landsbygden, där sedvanerätten endast tilläts i den mån den ansågs förenlig med brittiska normer och värderingar (Mamdani, 1996:115). Efter självständigheten levde dessa strukturer delvis kvar. Rättsväsendet moderniserades formellt, men många normer och praktiker, såsom exekutiv dominans, svagt oberoende och låg rättslig tillgänglighet präglas fortfarande av det koloniala arvet. Detta kan förstås utifrån Norths (1990:7–8) begrepp om institutionell tröghet, som förklarar hur etablerade institutioner tenderar att bestå över tid, även när de inte främjar långsiktig samhällsutveckling.

Rättssystemet i den brittiska kolonin byggde på brittiska rättsprinciper, men tillämpades selektivt. Enligt Mamdani (1996:115) erkändes sedvanerätten endast i den mån den inte stod i konflikt med kolonialmaktens föreställningar om rättvisa och civilisation. Detta skapade en rättsordning där urbana och utbildade grupper omfattades av brittisk lag, medan landsbygdsbefolkningen lydde under lokala normer som bara erkändes när de passade kolonialmaktens moraliska föreställningar. Norths (1990:7-8) teori om institutionell tröghet förklarar varför denna koloniala uppdelning i domstolen delvis levt kvar efter självständigheten, inte minst i form av ojämlik tillgång till rättvisa och fortsatt svagt rättsligt oberoende. Sammanfattningsvis skapade britternas kolonialstyre ett institutionellt arv som försvårade demokratisering, men också möjliggjorde en gradvis övergång till mer demokratiska former genom att vissa institutioner, såsom de kommunala råden, kunde utvecklas.

Ghana betraktas idag som en valdemokrati (Nord et al., 2025:14). Under senare år har landet varit nära att börja röra sig mot ett mer auktoritärt styre, men på sistone har mindre förbättringar i demokratin skett, vilket därmed har bidragit till att föra Ghana tillbaka över gränsen till den demokratiska sidan (Nord et al., 2025:24).

5.2 Elfenbenskusten

5.2.1 Bakgrund Elfenbenskusten

År 1893 etablerades Elfenbenskusten som en formell fransk koloni. År 1908 inrättades Frankrikes militära styrkor med syfte var att upprätthålla den koloniala makten och implementera fransk lagstiftning och administrativa regelverk inom området. Som en del av kolonialadministrationen infördes tvångsarbete, där lokalbefolkningen tvingades utföra arbete åt kolonialmakten utan frivilligt samtycke eller skälig ersättning. Dessutom infördes en huvudskatt, en skatt som alla vuxna invånare var skyldiga att betala, vilket framförallt drabbade bönder och arbetare ekonomiskt och resulterade i intensivt motstånd från lokalbefolkningen. Under första världskriget ökade Frankrike pressen på kolonin, genom tvångsrekryteringen av tusentals ivorianer till de västafrikanska trupperna, vilket intensifierade lokalbefolkningens motstånd. Motståndet underminerades militärt, vilket förstärkte kolonial statsmakt och bidrog till svaga, extern påtvingade institutioner (Mundt & Lawler:u.å).

Efter första världskriget investerade Frankrike i kolonins infrastruktur och jordbruk, främst för att gynna exporten av kakao och kaffe. Ett västerländskt utbildningssystem infördes, vilket bidrog till framväxten av en afrikansk elit. Samtidigt präglades kolonin av ett rasistiskt rättssystem, ekonomisk marginalisering och tvångsarbete. Detta skapade ett utbrett missnöje, och lade grunden till ett motstånd som senare skulle bli avgörande i självständighets- och demokratiseringsprocessen (Mundt & Lawler:u.å).

Motståndet organiserades bland annat genom Afrikanska Bondeunionen (SAA) och det politiska partiet PDCI, lett av Félix Houphouët-Boigny, som 1946 var med och grundade det panafrikanska RDA. Han blev ledande i kampen mot tvångsarbete och för ökat politiskt inflytande för afrikaner. Vid självständigheten 1960 blev Houphouët-Boigny president och behöll makten till sin död 1993. Trots formell stabilitet dominerades politiken av

maktkoncentration och beroende till Frankrike. Perioden efter 1993 präglades av ökande politisk instabilitet: med militärkupper, valmanipulation, ett blodigt inbördeskrig samt den konstitutionella krisen efter valet 2010 där två presidenter svors in parallellt. Laurent Gbagbos vägran att avgå resulterade i väpnad konflikt och internationell inblandning, vilket fördjupade samhällspolariseringen. (Mundt & Lawler, u.å)

Idag klassificeras Elfenbenskusten som en valautokrati enligt V-Dem (Nord et al., 2025:53) och får endast 49/100 poäng i Freedom House (Freedom House, n.d.), vilket speglar brister i pressfrihet, rättigheter och demokratisk legitimitet. Trots formella val uppvisar landet tydliga auktoritära tendenser, vilket tyder på ett svagt demokratiskt genombrott.

Demokratiseringsförsök har underminerats av ett institutionellt arv präglat av exkludering, maktkoncentration och klientelism, faktorer som teorier om institutionell tröghet och kolonialt arv bidrar till att förklara.

5.2.2 Analys Elfenbenskusten

Politisk konkurrens

Enligt Mamdani (1996:16–18) präglades det franska direktstyret av en centraliserad och auktoritär maktstruktur, vilket förhindrade utvecklingen av lokala institutioner med ansvarsfunktioner. Detta lämnade ett svagt institutionellt arv när det gäller maktindelning och politisk representation.

Efter Elfenbenskustens självständighet 1960 utsågs Félix Houphouët-Boigny till president och satt på makten utan konkurrens fram till 1990 när landet genomförde sitt första flerpartival. Trots att ett flerpartisystem infördes efter kraftigt motstånd, något som i teorin borde ha markerat ett viktigt steg mot demokratisering, uteblev en verklig demokratisk utveckling. Genom ett upprätthållande av nära relation med forna kolonialmakten styrde Houphouët-Boigny landet med västerländska värderingar och enligt franska intressen. Hans styrelseskick beskrevs vara auktoritärt och präglades av korruption och utomrättsliga

avrättningar (Maganda, 2020:55-56). Mamdani (1996:16–18) visar att direkt kolonialt styre innebar en total koncentration av makt hos kolonialmakten, utan utrymme för lokal autonomi eller maktdelning, vilket förhindrade utvecklingen av ansvarsbärande inhemska institutioner.

Enligt Acemoglu et al. (2000:11–12) behölls ofta koloniala maktstrukturer efter självständigheten eftersom de nya ledarna hade starka egenintressen i att bevara institutioner som möjliggjorde fortsatt kontroll och resurs ackumulation. Detta visades genom regeringens aktiva arbete med att exkluderar oppositionen, först genom försök att reformera konstitutionen vilket ledde till en militärkupp 1999. Efter ett brutet löfte om fria och rättvisa val, förvärrades instabiliteten (Mundt & Lawler, u.å). Samtidigt försökte regeringen sista oppositionen genom militära insatser, vilket resulterade i dödliga konflikter (New York Times, 1993).

Valet 2010 resulterade i en konstitutionell kris där både Laurent Gbagbo och Alassane Ouattara utropade sig till segrare, vilket ledde till väpnade strider och en internationellt understödd maktöverlåtelse (Mundt & Lawler, u.å). Enligt Freedom House präglades valet 2010 av våld, omfattande övergrepp och ett allvarligt avsteg från demokratiska normer, vilket resulterade i tusentals döda och en djupare politisk polarisering (Freedom House, n.d.).

Politiskt deltagande

Under kolonialtiden utövade Frankrike ett direktstyre utan inhemsk maktförankring (Mamdani, 1996:16–18). Den lokala befolkningen exkluderades från politiskt inflytande, med undantag för en liten utbildad elit som assimilerades till fransk kultur och lag. Félix Houphouët-Boigny, som tillhörde denna elit, kom att dominera politiken både under och efter kolonialtiden. Trots att han avskaffade tvångsarbete och verkade för afrikansk representation, präglades hans styre efter självständigheten av maktkoncentration och ett begränsat utrymme för folkligt deltagande (Mundt & Lawler, u.å).

Under perioden 1960–1993 hölls inga reella demokratiska val, och PDCI var det enda tillåtna partiet. Det politiska systemet byggde snarare på lojalitet, klientelism och personlig maktutövning än bred representation av folket. Även efter införandet av flerpartival 1990 har inkluderingen varit bristfällig, med återkommande utestängning av oppositionella kandidater och grupper (Maganda, 2020:55-56). Dessutom var motståndet med civilsamhället stort. Exempelvis slog militären mot universitetsstudenter som deltog i demokratiprotester och 1995 var det en utbredd förföljdes av oppositionen återigen med militärens stöd, vilket ledde till dödliga sammandrabbningar (New York Times, 9 december 1993).

Enligt Norths (1990:7–8) teori om institutionell tröghet är det svårt att reformera institutioner som över tid gynnat makthavare. I Elfenbenskusten har både kolonialmakten och efterföljande ledare haft incitament att bevara ett system med begränsat folkligt inflytande. Som Acemoglu et al. (2000:11–12) påpekar tenderar eliter att upprätthålla institutioner som säkrar deras kontroll. Trots att val hålls, sker deltagande ofta under ojämlika villkor och inom ett ramverk som inte garanterar verklig politisk representation.

Trots införandet av flerpartisystem har det politiska deltagandet i Elfenbenskusten förblivit begränsat till en smal elit och påverkats starkt av etniska uteslutningsmekanismer. Det koloniala arvet av direkt styre, i kombination med elitors motvilja att utveckla demokratiska institutioner, har bidragit till ett system där formell inkludering inte nödvändigtvis innebär verkligt deltagande. Detta undergräver demokratis representativa dimension och förstärker auktoritära tendenser.

Rättigheter

En fungerande rättsstat och skyddet av grundläggande rättigheter är avgörande komponenter i ett demokratiskt system (Diamond & Morlino, 2004). Detta innebär bland annat oberoende domstolar, yttrandefrihet och rättssäkerhet. I Elfenbenskusten har dessa rättigheter länge varit svagt utvecklade, både under och efter kolonialtiden. Landet är idag klassificerat som en valautokrati, där grundläggande friheter är kraftigt begränsade (Nord et al., 2025).

Under det franska direktstyret infördes ett centraliserat rättssystem som uteslöt lokalbefolkningen från både rättigheter och medborgarskap (Mamdani, 1996:16–18). Rättsordningen utformades för att upprätthålla kolonial kontroll, inte för att skydda rättigheter. Lokala normer och institutioner marginaliserades helt, vilket innebar att den rättsliga strukturen saknade folklig förankring. Detta koloniala rättsarv innebar att ingen tradition av rättslig ansvarsskyldighet eller oberoende rättsväsende utvecklades. Istället byggdes staten kring ett system där makten koncentrerades och rättssystemet var ett verktyg för auktoritär kontroll

Efter självständigheten 1960 bevarades många koloniala strukturer. Houphouët-Boignys långa styre kännetecknades av politisk stabilitet men också av repressiva metoder och begränsningar av oppositionen. Även efter flerpartisystemets införande har rättigheter förblivit svagt skyddade. Under 2000-talet har valrörelser ofta kantats av våld, hot och trakasserier mot oppositionella. Valkrisen 2010 innebar grova övergrepp mot civila och en kollaps av rättsstatliga mekanismer. Trots att val hölls, ifrågasattes både transparens och rättvisa. Laurent Gbagbos vägran att avgå, parallella presidentskap och väpnad konflikt ledde till tusentals döda och rättssystemets legitimitet urholkades ytterligare (Mundt & Lawler, u.å).

Enligt V-Dem (Nord et al., 2025:14) klassificeras Elfenbenskusten idag som en valautokrati. Freedom House (n.d.) ger landet 49/100 poäng och betraktar det som endast delvis fritt. Begränsningar av yttrandefrihet, politisering av domstolar och bristande ansvarighet präglar rättsväsendet. Journalister och aktivister utsätts för hot och censur, och rättssäkerheten är ojämnt tillämpad beroende på politisk tillhörighet. Norths (1990:7-8) begrepp om institutionell tröghet kan förklara varför dessa auktoritära strukturer fortsatt dominerar, trots införande av formella demokratiska institutioner. Acemoglu et al. (2000:11-12) menar att eliter har incitament att upprätthålla institutioner som gynnar deras maktinnehav, något som tydligt syns i den postkoloniala rättsordningens utveckling i Elfenbenskusten.

Elfenbenskustens rättsstat är svagt utvecklad och präglas av både historiskt arv och nutida maktkoncentration. Den koloniala rättsordningen etablerade en struktur utan ansvarsmekanismer, och efter självständigheten har detta system i stora drag bestått. Både Mamdani och North belyser hur sådana strukturer är svåra att reformera när de gynnar den sittande eliten. I praktiken innebär detta att grundläggande rättigheter och rättssäkerhet förblir begränsade, vilket undergräver den demokratiska kvaliteten i landet.

6.0 Diskussion

Syftet med uppsatsen har varit att analysera hur kolonialismens institutionella arv påverkat demokratiseringsprocessen i Ghana och Elfenbenskusten. Utifrån en mest lika-design har två västafrikanska stater jämförts som delar historiska, geografiska och ekonomiska likheter, men som präglats av olika koloniala styrelseformer. Hypotesen var att det brittiska indirekta styret i högre grad gynnat utvecklingen av demokratiska institutioner än det franska direkta styret. Genom att strukturera analysen kring tre centrala dimensioner; politisk konkurrens, deltagande och rättigheter, har uppsatsen identifierat både mönster av kontinuitet och skillnader i hur koloniala strukturer reproduceras i samtida politik.

6.1 Politisk konkurrens

Skillnaderna i politisk konkurrens mellan de två länderna är tydliga. Ghana har genomgått fredliga maktskiften och visat prov på valmässig stabilitet, särskilt sedan 2000. Även om konflikter förekommit kring valresultat, har oppositionen kunnat utmana regeringen inom ett rättsligt ramverk. Elfenbenskusten däremot har präglats av valrelaterade kriser, inklusive parallella presidentskap, inbördeskrig och våldsamma övergångar, vilket underminerat valens funktion som fredlig konfliktlösningsmekanism.

Dessa skillnader speglar de koloniala strukturer som etablerades före självständigheten. Mamdani (1996) beskriver hur det franska direkta styret uteslöt lokal autonomi och skapade en starkt centraliserad statsmakt, vilket försvårade utvecklingen av horisontell maktindelning. I kontrast skapade det brittiska indirekta styret, trots sina brister, en viss grad av lokal förvaltning och institutionell redundans, vilket North (1990) skulle tolka som gynnsamt för långsiktig institutionell anpassning. Den politiska konkurrensen i Ghana kan därmed ses som ett uttryck för att vissa koloniala strukturer, i kombination med inhemskt tryck och reformer, har brutits eller omformats.

6.2 Politiskt deltagande

Båda länderna präglas fortfarande av den koloniala dominansen av eliten, men skillnader finns i graden av inkludering. I Ghana har civilsamhället och media utvecklats gradvis, och även om politiken präglas av starka partier och viss klientelism, finns en öppning för deltagande. Elfenbenskusten har i högre grad präglats av uteslutning av oppositionella grupper, särskilt genom kvalifikationskrav på medborgarskap som använts för att hindra kandidater från att delta i val.

Här blir kopplingen till Acemoglu et al. (2000) särskilt relevant. Koloniala institutioner som byggdes för kontroll snarare än representation har ofta bevarats eftersom de fortsatt gynnar den politiska eliten. I båda fallen har eliter haft incitament att upprätthålla system där de själva kontrollerar tillgången till politisk makt. Men Ghana visar exempel på att folkligt deltagande kan öka över tid när institutioner tillåts växa genom civilsamhälleliga påtryckningar. Postkolonial teori främjar förståelse för att exkludering inte är något tillfälligt, utan snarare en fortsättning på det koloniala sättet att styra, där vissa grupper medvetet hölls utanför och marginaliserades.

6.3 Rättigheter

Rättsstatens framgång är begränsad i båda länderna, men särskilt svag i Elfenbenskusten. Trots vissa reformförsök kvarstår orättvis tillämpning av lagar, begränsad yttrandefrihet och låg tillgång till rättvisa för marginaliserade grupper. Ghana har genomfört vissa rättsstatliga reformer, såsom insatser mot korruption, även om svagheter kvarstår vad gäller rättssystemets oberoende. Norths (1990) teori om institutionell tröghet förklarar varför koloniala rättssystem, som utformades för att skydda statens snarare än medborgarnas intressen, är svåra att förändra.

Mamdani (1996) visar att det franska koloniala rättssystemet helt marginaliserade lokala rättsprinciper, vilket förhindrade uppbyggnaden av rättslig legitimitet. Acemoglu et al. (2000) bidrar med förståelsen att efter självständighet saknades både resurser och politisk vilja att genomföra kostsamma institutionella reformer. Resultatet blev att auktoritära rättstraditioner levte kvar, ofta presenterade som formellt demokratiska strukturer.

6.4 Jämförande slutsatser

Jämförelsen mellan Ghana och Elfenbenskusten visar att koloniala styrelseformer har satt präglat i samtida politiska system. Ghana, som präglades av indirekt styre, hade i högre grad möjlighet att bygga vidare på existerande lokala institutioner, vilket skapade en viss kontinuitet och flexibilitet i de postkoloniala politiska förändringar. Elfenbenskusten, där direktstyre dominerade, saknade denna grund och uppvisar i dag ett tydligare mönster av auktoritär återgång. Uppsatsens resultat bekräftar hypotesen: det brittiska koloniala arvet har gett upphov till starkare demokratiska institutioner än det franska. Men analysen visar också att demokratisering inte är ett resultat av enbart formella institutioner. Det är en kombination mellan historiska maktstrukturer, samtida aktörers intressen och civilsamhällets förmåga att utöva påtryckningar som formar utvecklingen över tid.

Kategori	Ghana	Elfenbenskusten	Teoretisk tolkning
Politisk konkurrens	Fredliga maktskiften och fungerande val	Valkriser, våld och parallella presidentskap	Indirekt styre → bättre institutionell överlappning (Mamdani, North)
Politiskt deltagande	Ökat civilt engagemang men viss elitdominans	Etnisk exkludering och politiska beroendeförhållanden	Elitintressen dominerar, svagt demokratiskt deltagande (Acemoglu, postkolonial teori)
Rättigheter	Viss pressfrihet, korruptionsbekämpning, men svag rättssäkerhet	Svagt rättsväsende, hot mot yttrandefrihet	Kolonial rättsstruktur lever kvar, svår reformerad (Mamdani, North)
Övergripande utveckling	Delvis konsoliderad demokrati, men med auktoritära drag	Demokratisk tillbakagång, klassificeras som valautokrati	Kolonial arv + tröghet + elitintressen → påverkar nutida demokratiseringsgrad

7.0 Slutsats

Denna uppsats har undersökt hur koloniala styrelsesätt påverkat demokratiska institutioner, politisk kultur och förekomsten av auktoritära tendenser i två postkoloniala stater: Ghana och Elfenbenskusten. Genom en jämförande fallstudie har det visats att olika koloniala förvaltningsmodeller, det brittiska indirekta styret respektive det franska direkta, har lämnat skilda institutionella arv som fortsatt präglar dagens politiska system. Ghanas utveckling har präglats av återkommande fredliga maktskiften, ökat inflytande för civilsamhället och en relativt stabil valprocess, även om vissa auktoritära mönster består. I kontrast har

Statsvetenskapliga institutionen

STVK04

Tilde Björklund

Handledare: Jakob Gustavsson

VT25

Elfenbenskusten upplevt återkommande valkriser, djupa etniska motsättningar och en svag rättsstat, vilket resulterat i demokratisk tillbakagång. Dessa skillnader kan förstås genom teorier om institutionell tröghet (North, 1990), elitens maktstrategier (Acemoglu et al., 2000) samt kolonial maktstrukturer (Mamdani, 1996). Analysen bekräftar hypotesen att postkoloniala stater med ett brittiskt kolonialt arv tenderar att ha starkare demokratiska institutioner än de med franskt arv. Samtidigt visar uppsatsen att kolonialismen inte enbart är ett historiskt fenomen, utan en aktivt reproducerad struktur som samverkar med samtida aktörers intressen. Demokratisering är därför inte en linjär process, utan formas av historiska begränsningar, institutionell tröghet och socialt motstånd. Uppsatsens bidrag ligger i att kombinera postkolonial teori med institutionell analys och ett demokratibegrepp, vilket möjliggör en mer nyanserad förståelse av både demokratiska framsteg och auktoritära bakslag. I en tid där många länder befinner sig i politisk osäkerhet erbjuder denna studie insikter i hur historiska maktstrukturer fortsatt påverkar nutida institutioner, och varför vissa samhällen lyckas bryta med sitt förflutna, medan andra fortsatt präglas av dess strukturer.

För framtida forskning vore det värdefullt att undersöka fler postkoloniala fall med olika koloniala arv, exempelvis från portugisiska eller belgiska imperier. Det skulle även vara relevant att fördjupa analysen av hur informella normer och civilsamhällets organisering påverkar demokratisering över tid i dessa kontexter.

Statsvetenskapliga institutionen

STVK04

Tilde Björklund

Handledare: Jakob Gustavsson

VT25

8.0 Referenser

Acemoglu, Daron, Johnson, Simon, & Robinson, James A. (2000). *The Colonial Origins of Comparative Development: An Empirical investigation*.

<https://doi.org/10.3386/w7771>

Berry, Laverle Bennette & Library Of Congress. (1995). *Ghana: A Country Study*. (3 uppl.). [Washington, D.C.: Federal Research Division, Library of Congress]. Hämtad från: Library of Congress, <https://www.loc.gov/item/95018891/>.

Boakye, B. (u.å). Ghana's Gender Equality Bill: a step forward or just a paper tiger? - Australian Institute of International Affairs.

<https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/ghanas-gender-equality-bill-a-step-forward-or-just-a-paper-tiger/>

Boateng, Amano, Ernest & Davies, Oliver. (2025). *Ghana | History, flag, Map, Population, language, currency, & Facts*. Encyclopedia Britannica.

<https://www.britannica.com/place/Ghana/Contact-with-Europe-and-its-effects>

Diamond, Larry, & Morlino, Leonardo. (2004). *The Quality of Democracy: An Overview*. *Journal of Democracy* 15(4), 20-31. <https://dx.doi.org/10.1353/jod.2004.0060>.

Edkins, Jenny, & Zehfuss, Maja. (2019). *Global politics: A New Introduction*. (3 uppl.) Routledge, Taylor & Francis Group.

Ekman, Joakim, Linde, Jonas, Sedelius, Thomas, & Uhlin, Anders. (2023). *Demokratiseringsprocesser: Nya perspektiv och utmaningar* (3:1 uppl.). Studentlitteratur AB.

Statsvetenskapliga institutionen

STVK04

Tilde Björklund

Handledare: Jakob Gustavsson

VT25

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann, Wängnerud, Lena, & Sundell, A. (2024). *Metodpraktikan: Konsten att studera människor, organisationer och samhälle*. (6 uppl.). Stockholm: Norstedts juridik.

Davies, Oliver & Fage, John D. (2023). *History of Ghana | Events, people, dates, map, & facts. Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/history-of-Ghana>

Freedom House. (n.d.). *Countries and territories*. In Freedom House.
<https://freedomhouse.org/country/scores>

Gocking, Roger S. (2005). *The History of Ghana*. Greenwood Press.

Lange, M. (2004). British colonial legacies and political development. *World Development*.

Lee, A. & Schultz, K.A. (2012). Comparing British and French colonial legacies: A discontinuity analysis of Cameroon.

Mamdani, Mahmood. (1996). *Citizen and Subject: Contemporary Africa and the Legacy of Late Colonialism*. Princeton University Press
<https://doi.org/10.2307/j.ctvc77c7w>

Mills, C. A. (2018, July 18). Politics, policy, and implementation: The ‘Ghanaian Paradox.’ *Brookings*.
<https://www.brookings.edu/articles/politics-policy-and-implementation-the-ghanaian-paradox>

Lawler, Ellen N., Mundt, Robert J. (2024, February 21). History of Côte d’Ivoire | Events, People, Dates, Maps, & Facts. *Encyclopedia Britannica*.
<https://www.britannica.com/topic/history-of-Cote-dIvoire>

Statsvetenskapliga institutionen

STVK04

Tilde Björklund

Handledare: Jakob Gustavsson

VT25

Nord, Marina; Altman, David; Angiolillo, Fabio; Fernandes, Tiago; Ana Good God & Lindberg, Staffan I. 2025. *Democracy Report 2025: 25 Years of Autocratization – Democracy Trumped?* University of Gothenburg: V-Dem Institute.

Nord, Marina; Lundstedt, Martin; Altman, David; Angiolillo, Fabio; Borella, Cecilia; Fernandes, Tiago; Gastaldi, Lisa; Good God, Ana; Natsika, Natsika, & Lindberg, Staffan I. (2024). *Democracy report 2024: Democracy winning and losing at the ballot*. University of Gothenburg: V-Dem Institute.

North, Douglas C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/cbo9780511808678>

Nyarko, John Abbam (2023) *Assessment of the Social Changes of Colonialism: Ghana 1874-1957*. Hämtad: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4498517>

Pratt, C. (1999). Julius Nyerere: Reflections on the Legacy of his socialism. *Canadian Journal of African Studies / Revue Canadienne Des Études Africaines*, 33(1), 137.
<https://doi.org/10.2307/486390>

Talton, Benjamin A. (2003). *The past and Present in Ghana's Ethnic Conflicts: British Colonial Policy and Konkomba Agency, 1930-1951*. *Journal of Asian and African Studies*, 38(2–3), 192–210. <https://doi.org/10.1177/002190960303800204>

The Economist. (2025, May 15). *The global democracy index: how did countries perform in 2024?* <https://www.economist.com/interactive/democracy-index-2024>